

Ақындар, жыраулар және суырып салма әншілер

Қазақ халқының қазынасы, ауызша әдебиетті ғасырдан ғасырға, ұрпақтан ұрпаққа таратқан талантты бабаларымыз бұл - ақындар, жыраулар, суырып салма ақындар.

Ақындар өлеңдер, аңыз-өңгімелер, эпостық поэмалар жазып, суырып салмалық өнермен айналысты. Суырып салма ақындар сонымен қатар халықтардың ауыз әдебиетін, көптеген шығармаларын естерінде сақтап, өз ерушілеріне және ұрпақтан-ұрпаққа таратуға тырысты. Негізінде суырып салма ақындар, әншілер сауаттылығы жоқ халықтардың шежірелері болған. Олардың бұл шығармашылық дәстүрі қайнар көзімен терең көнеге кетеді.

Қазақ халқында поэтикалық дарындылықтың қорғаушылары болып жыраулар, суырып салма ақындар болып табылады. Ақын бұл суырып салма өнеріне қабілетті, өлеңдерді кезет ойдан шығаратын адамдар.

Әр халықтың тарихы оның өмірінде әр түрлі уақытта жарық сәуле қалдырған тұлғалармен берік байланысты. Кез келген адам өз дәуірінің өнімі деп бекерге айтылмаған. Бірақ та, әр тарихи тұлғаның маңыздылығы оның даналығымен, алысқа қарай білу қабілетімен, өз халқына және атамекеніне деген қатысушылық дәрежесімен өлшенеді.

Қазақ музыка өнеріне үлесін қосқан атақты композитор, суырып салма ақындардың бірі Шәмші Қалдаяқов.

Ол Шымкент облысы, Отырар ауданында, 1930 жылы 15 тамызда дүниеге келген. Оның әндері республикамыздың қай өңірі болмасын жиі айтылып, ән сүйер қауым арасына барынша кең тараған. Ән өнерімізде жарық жұлдыздай сәуле шашып, айырықша із қалдырған Ш.Қалдаяқов күллі қазақ халқының ұлттық мақтанышы сазгердің серісі. Біз ес білгелі еліміздің кең байтақ, даласымен аспанында қалықтаған, махаббат пен сағыныш сезіміне толық қайталанбас Шәмші әуендері, енді ХХІ ғасыр әлеміне бет алып әуелей беретіні ақиқат. Табиғат ерекше дарын иесі еткен дара тұлға Шәмші Қалдаяқовты, қазақ баласы есінен шығармас. Шәмші ағамыздың «Қорлан» әнін шырқаудағы өзіне ішкі сырын ашып айтпай, сөз шешендігіне

салып бұра тартып кететіні де бар. Кең жүрегімен табиғат берген дархан, дарынды Шәмші ағамыз өзінің жүрек тербейтін, қиял қозғайтын, терең ойға шомылдыратын ғажап әндерімен халқын байытатын, олардың өмір сүруге құштарлығын арттыратын Шәмші Қалдаяқов пиониноны да, домбыраны да жосылта тартатын еді. Бірақ, домбыраны екпіндете, төпелеп тартқанын көрген емеспіз. Бір өсем әуенді шерте бастайтын да қоңырлата былқылдата ала жөнелетін. Қысқаша айтқанда тұла бойы тұнған өнер болатын.

Аса көрнекті сазгер, ән жанрының әйгілі майталманы, Қазақстан мәдениетіне еңбегі сіңген қайраткер, осы заманғы қазақ эстрадасының негізін салушылардың бірі, Қазақстанның халық әртісі.

Қалдаяқов ұлттық музыка өнерінің ән жанрына аса айқын, соңғы леп ала келген сазгер ретінде көрінді. Оның әндері құлаққа жағымды, жүрекке жылы қабылданып, жұртшылықтың сүйіспеншілігіне бөлгенді. Композитор шығармаларының тақырыптық, мазмұндық ауқымы аса кең. Елге, жерге, Отанға, ата-анаға, жарға, дос-жаранға деген сүйіспеншілік-Шәмші шығармаларының басты тақырыбы.

Қазақтың музыка өнерінде Шәмшінің орны ерекше 300-ге жуық әні бар. Ш.Қалдаяқов кеудесін қағып, мен атақты композитормын деп бір сәтте мақтанған жан емес. Қашанда өзінің қарапайымдылығымен ізгілігі мол адам ретінде бүкіл қазақ халқының жүрегінен мәңгі орын алды.

Танымал әндер жазудағы табысы үшін композитор 1965 жылы Қазақстан Комсомол сыйлығын алды. Ал, 1991 жылы оған Қазақстан Республикасының Халық әртісі. Шәмші көптеген марапаттарға ие болып, тағы да көптеген жетістіктерге қол жеткізді.

1992 жылы 29 ақпанда жасы 62 ге қараған шағында ұзаққа созылған ауыр науқастан, көрнекті халық әртісі Ш.Қалдаяқов көз жұмды.

**Бурабай ауданы мемлекеттік
мұрағатының мұрағатшысы
Самал ХАМИДУЛЛИНА**